

Naapuriapu-työryhmä & suositukset pähkinäkuoressa

23.5.2014

Euroopan naapuripäivä Helsingissä

Juha in memoriam

Hyvää lisäämällä paha pienenee

Rikksentorjuntaneuvoston asettama Naapuriapu-työryhmä (2012-2014)
Tehtäväksi annettiin selvittää naapuriavun merkitystä kansalaisten
turvallisuudentunteen näkökulmasta.

Kenttätöihin

Ryhmän työote oli jalkautuva ja kuluneen kahden vuoden aikana tapasimme kymmeniä kansalaisryhmiä, jotka rakentavat omalla toiminnallaan turvallista yhteisöä omissa naapurustoissaan.

Dialoginen työote

Ruohojuuritasolla

Alhaalta ylöspäin kehittäminen

Esteettömyys ja saavutettavuus

Osallisuuden ja osallistumisen olennaiset kynnyskysymykset

Mediayhteistyö ja vaikuttaminen

Työryhmän työstä tiedottaminen työskentelyn rinnalla.

Tarjottiin mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa siihen.

Lehtijuttuja, haastatteluja, blogikirjoituksia, kyselyjä, otakantaa.fi –palvelun käyttö, yhteinen Euroopan naapuripäivän vietto ja kampanja 23.5.2014.

Pohjoismainen yhteistyöhanke

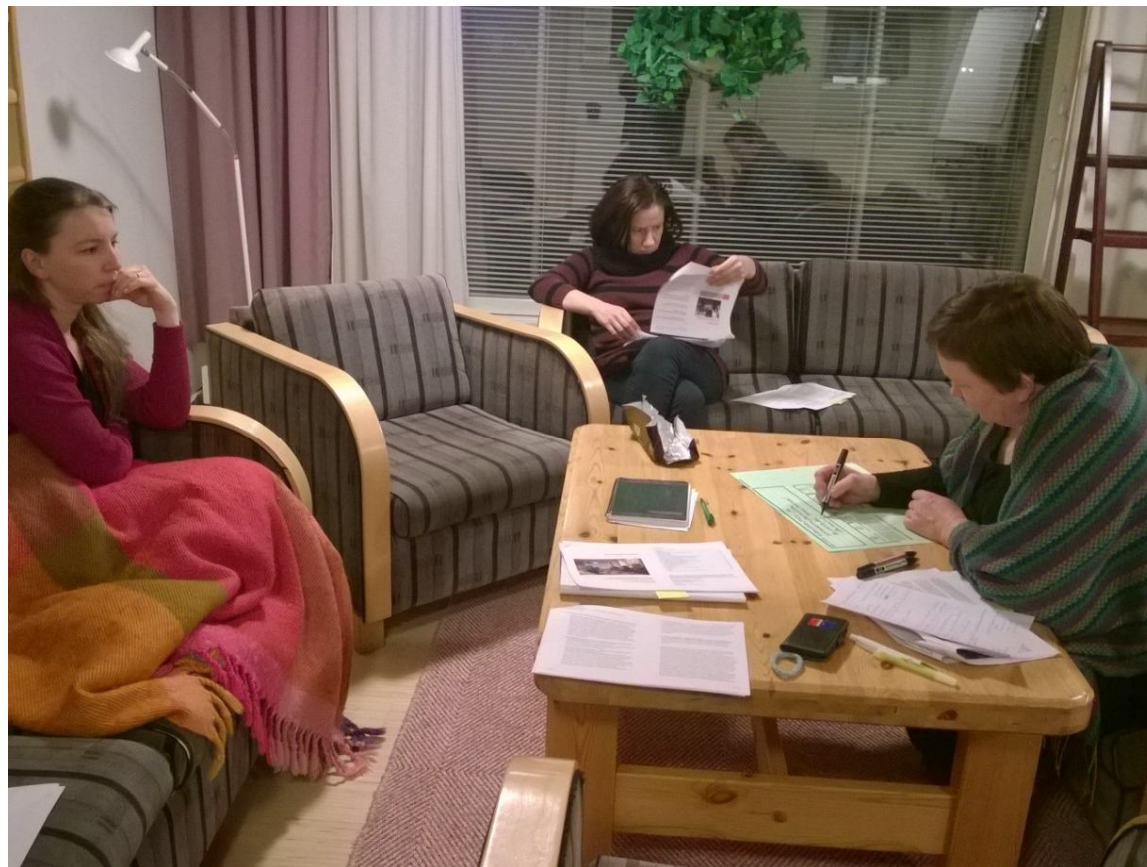
Työryhmän työskentelyn ansiosta käynnistyi Pohjoismaiden ministerineuvostojen erityisrahoituksella hanke, joka kartoittaa pohjoismaisia esimerkkejä naapuriavun ja asukkaiden mahdollisuuksista vaikuttaa oman asuinalueensa turvallisuuteen ja viihtyisyyteen.

Tulokset raportoidaan syksyllä 2014 Pohjoismaiden ministerineuvostojen TemaNord sarjassa.

Innostavia esimerkkejä

Työryhmä ei pitänyt tarpeellisena käynnistää erillisiä uusia pilottihankkeita. Sen sijaan raportin tausta-aineistoon on kuvattu lukuisia jo toiminnessa olevia hankkeita ja toimintamuotoja, jotka voivat toimia pilottihankkeiden tavoin innostajina ja esimerkkeinä naapuriavusta.

Suosituksset

Mikä on työryhmämme yhteinen tärkein viesti?

Työryhmän suositukset ja laaja tausta-aineisto luovutettiin 30.4.2014 rikoksentorjuntaneuvostolle.

Niissä esitellään keskeisiä havaintojaan naapuriavusta, lähidemokratiasta ja osallisuudesta. Lisäksi kerrotaan esimerkkejä siitä, miten asukkaat itse voivat vaikuttaa oman asuinalueensa viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

Osallisuuden työkalut ovat myös rikoksentorjunnan työkalut

Uusien demokraattisten työkalujen käyttö sekä kansallisella, että paikallisella tasolla edistää turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Niiden käyttö omassa työssämme oli osa prosessia.

Tultiin siihen tulokseen, että...

- Huolimatta ihmisten sosio-ekonomisesta tai etnisestä taustasta, yhteinen viesti näyttää olevan sama. Turvallisuudentunne lisääntyy, kun omat naapurit tunnetaan eikä heitä tarvitse pelätä.

- Apua saa tarvittaessa ja osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia voi toteuttaa omassa lähiympäristössä.
Ei se näytä olevan sen monimutkaisempaa.

- Turvallisuudentunne syntyy luottamuksesta ja vuorovaikutuksesta - ei piikkilangoista eikä valvontakameroista.

- Yhteisöllisiä rakenteita vahvistamalla mahdollistetaan ihmisten itsensä luomat ratkaisut asuinalueidensa ongelmiin.

- Kansalaisille tulee antaa konkreettinen mahdollisuus vaikuttaa oman asuinalueensa kehittämiseen esimerkiksi osallistavan budjetoinnin kautta.

Naapuriapu

voi olla konkreettista apua yksittäisten henkilöiden kesken.

Se voi olla jokapäiväistä toisen huomioimista tai järjestäytyneempää vapaaehtoistoimintaa.

"Tänään autan, huomenna pyydän ja saan itse apua"

Avun tarjonnan ja kysynnän kohtaamiseen on olemassa erilaisia keinoja. Luontaisen tiedonkulun ja perinteisen naapuriavun lisäksi on olemassa järjestäytynyttä vapaaehtoisen avun välittämistä.

Vapaaehtoistoiminta ja toisten ihmisten auttaminen eivät ole ikäsidonnaisia

Jokainen osaa jotakin ja yhdessä mitä vain. On tuhlauksa olla hyödyntämättä inhimillisiä resursseja.

Yhteiseen toimintaan osallistuminen on mahdollisuus, ei velvoite

Mitä helpommaksi eritasoinen osanottaminen on tehty, sitä varmemmin jokainen löytää oman mahdollisuutensa osallistua.

Yhteisellä toiminnalla on konkreettisten tulosten lisäksi myönteinen vaikutus koettuun turvallisuudentunteeseen ja viihtyvyyteen.

1. TOIMENPIDE-ESITYS:

Työttömien mahdollisuuksia osallistua kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan tulee edistää. Tämä tulee tehdä niin, ettei se vaaranna työttömän toimeentuloa.

"Yhden rikoksen torjuntaan tarvitaan koko kylä"

Silloin, kun asuinympäristö koetaan epäsiistiksi tai turvattomaksi, käännytään usein ainoastaan viranomaisten puoleen tai ollaan vain piittaamattomia. Ei huomata, mitä itse henkilönä tai yhteisönä voitaisiin tehdä sekä ennakoivasti että korjaavasti.

Sen sijaan jopa pelätään puuttumisen mahdollisia seurauksia. Epäkohtiin puuttuminen on kuitenkin tärkeää naapuriapua ja osoitus yhteisövastuusta. Toimiva yhteisö ennaltaehkäisee rikoksia.

2. TOIMENPIDE-ESITYS:

Tulee aktiivisesti tarjota tietoa ja taitoa kaikenikäisten kansalaisten omista oikeuksista puuttua epäkohtiin.

Naapurisovittelua voidaan käyttää työmenetelmänä naapureiden välisissä kiistoissa

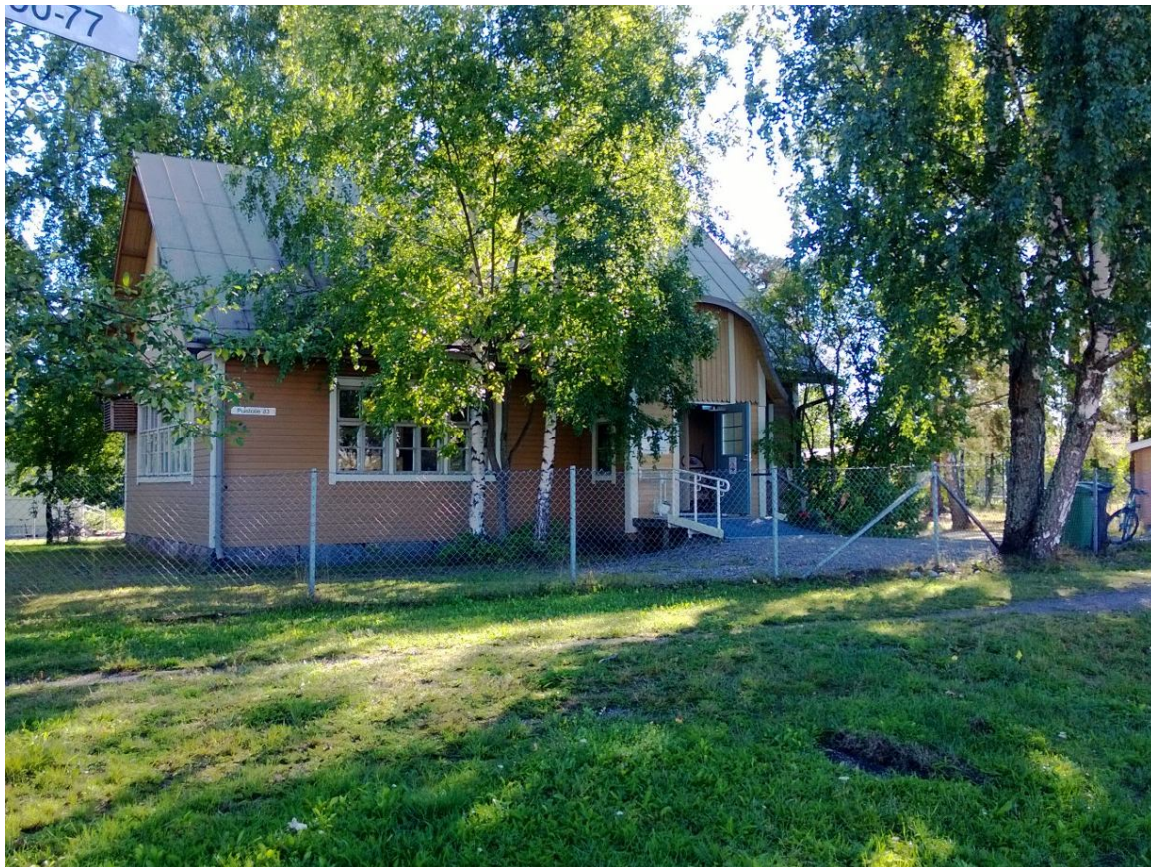
3. TOIMENPIDE-ESITYS:

Puolueetonta naapurisovittelutoimintaa tulee edistää viranomaisten, asuntoja omistavien yritysten ja yksittäisten taloyhtiöiden toimesta. Sovittelu on tärkeää riitatilanteiden ennaltaehkäisyä.

Tiloja tarvitaan asukkaiden yhteistoimintaan

Yhdessä tekeminen hyödyttää enemmän kuin saman asian tekeminen eri tahoilla erikseen. Yhteistoiminta edellyttää suunnittelua ja helposti saavutettavia kohtaamispaikkoja.

Tiloja järjestöjen ja yhteisöjen hallintaan ja julkisten tilojen käyttöasteen nostaminen

4. TOIMENPIDE-ESITYS:

Julkisten tilojen omistajuutta tulee ajatella uudella, yhteisöllisyyttä ja asukastoimintaa mahdollistavalla tavalla:

”Kunnan tilat ovat kuntalaisten tiloja.”

Yhteisöllisyyden edistämiseen tarvitaan joskus ”yhteisötalkkareita”

Talon isännöinti, huolto ja puhtaanapito voivat olla kunnossa, mutta kenelläkään ei ole vetovastuuta sosiaalisesta yhteistoiminnasta ja yhteisöllisyydestä.

5. TOIMENPIDE-ESITYS: Yhteisten tilojen yhteyteen tulisi nimetä toimija edistämään yhteisöllisyyttä samaan tapaan kuin tilojen puhtaanapidossa ja kiinteistönhoidossa.

Tukirakenne on organisoituneen vapaaehtoistoiminnan onnistumisen edellytys

Vapaaehtoistoiminnalla on sosiaalisen rikksentorjunnan näkökulmasta merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä. Tämä edellyttää rakenteita ja resursseja.

Vapaaehtoistoiminta on edullista, mutta ei ilmaista.

Organisoituminen luo vapaaehtoistoiminnalle pysyvyyttä ja luottamusta

Vapaaehtoistoiminnan riskien ja vastuukysymysten liiallinen korostaminen saattaa toisaalta johtaa toimintakynnyksen nousemiseen. Haasteena on löytää alueellisen vapaaehtoistoiminnan koordinoinnista vastuun kantava taho etenkin harvaan asutuilla seuduilla.

Verkostoyhteistyön vahvistaminen – toimijat verkostoitumaan!

Asuinalueilla on jo luonnostaan monta toimijaa: asukkaat, kunta, viranomaiset, seurakunnat, asunto-osakeyhtiöt, järjestöt ja paikalliset yritykset. Usein nämä toimivat toisistaan tietämättä. Toiminnan vaikuttavuuden edistämiseksi tulee etsiä tapoja nähdä eri toimijoiden työ osana suurempaa kokonaisuutta. Olennaista on myös panostaa avoimeen viestintään.

Lainsäädäntöä on muutettava

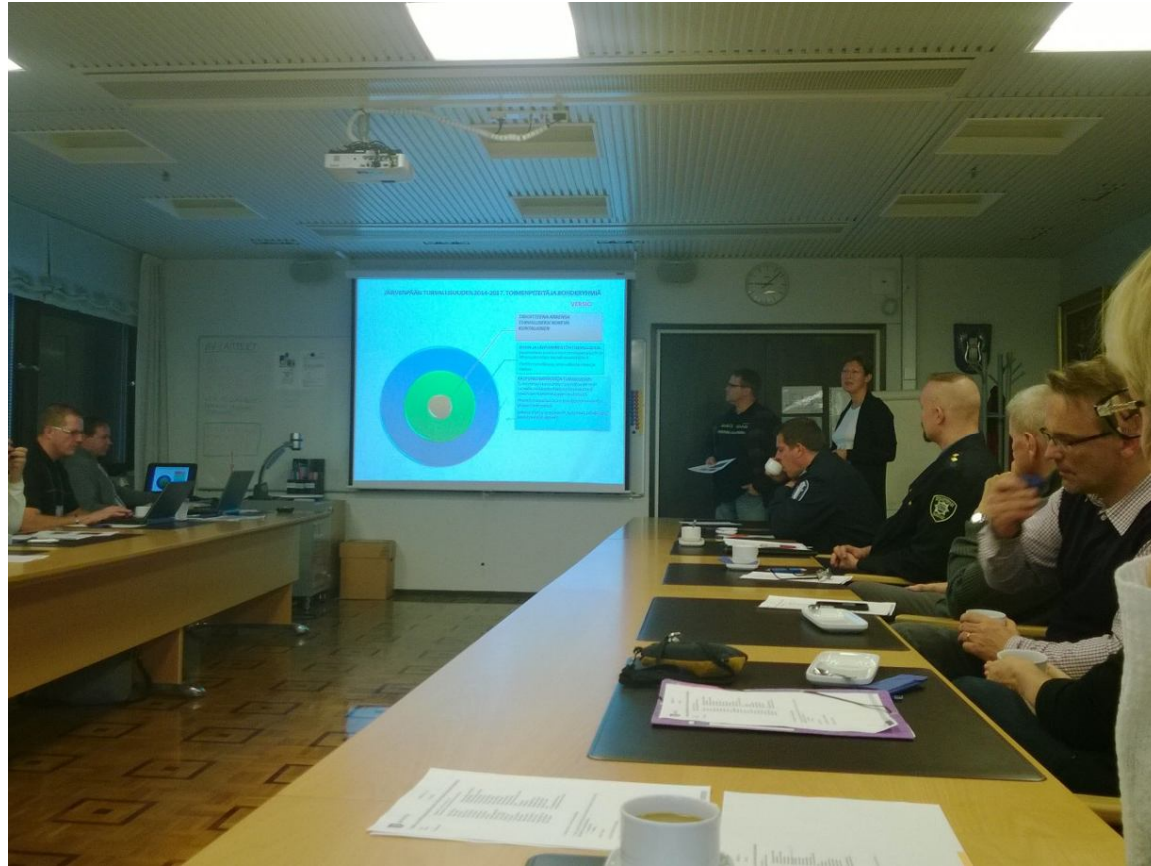
Nykyinen lainsäädäntö ei tunnista uudenlaisen kansalaistoiminnan ideaa. Lainsäädännön ja sen tulkinnan tulisi kannustaa ja mahdollistaa kansalaistoimintaa eikä asettaa sille rajoitteita.

Osallisuuden kehittämisessä asukkaiden aidot vaikutusmahdollisuudet ovat keskeisiä

6. TOIMENPIDE-ESITYS: Nykyisen kuntalain § 27 mahdollistaa kansalaisten kuulemisen ja osallisuuden. Kuntien tulee käyttää tätä mahdollisuutta enemmän ja laintulkintaa tulee terävöittää kuntia velvoittavaksi.

Koottu tieto paikallisista vaikuttamismahdollisuuksista tulee olla helposti saatavilla.

Viranomaistyön ja kansalaistoiminnan rajapintojen tunnistaminen

Julkisen vallan tehtävien ja kansalaistoiminnan välinen raja on pidettävä selvänä edistettäessä kansalaisaktiivisuutta rikosentorjunnassa.

Haja-asutusalueidenkin turvallisuuspalvelut tulee järjestää viranomaisvoimin

Poliisin rinnalle ei pidä kehittää hätävarjelu- ja kiinniotto-oikeuksiin tukeutuvaa kansalaistoimintaa ihmisten ja omaisuuden suojelemiseksi tai rikollisten kiinniottamiseksi.

Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma kansalaisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa palvelevaksi

7. TOIMENPIDE-ESITYS: Rikoksentorjuntaneuvoston Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma Turvallisuustalkoot (1999) päivitetään tämän päivän kansalaisuutta ja kansalaisyhteiskuntaa palvelevaksi.

Ohjelman tulee tunnistaa kansalaisten vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet rikosten ennaltaehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämisessä.

Vastaavasti lisätään rikoksentorjuntaneuvoston kokoonpanoon kansalaisyhteiskunnan toimijoita.

Yksi askel eteenpäin suomalaisen turvallisuuden edistämisessä

Naapuriapu-työryhmä ehdottaa, että rikoksentorjuntaneuvosto edistää, seuraa ja raportoi yhdessä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa Naapuriapu-työryhmän raportissa esitettyjen toimenpiteiden toteutumista ja vaikuttavuutta.

Naapuripäivä 23.5.2014 kello 14.00 POP UP ILO-ssa

Julkkarit ja After Work yhdessä paikallistoimijoiden ja kansalaisten kanssa!

Suomen Pakolaisapu luovuttaa tilaisuudessa

Vuoden naapuruusteko 2014 palkinnon

Tervetuloa mukaan!

Kiitos!

Suuri kiitos panoksestanne Teille kaikille,
ketään mainitsematta, ketään unohtamatta.

Lähde: Naapuriapu Suomessa
Naapuriapu-työryhmän suositukset rikksentorjuntaneuvostolle 2014

Toimittanut: Naapuriapu-työryhmän sihteeri Regina Järg-Tärno

Kuvat: Regina Järg-Tärno, Riikka Kostiainen, Markus Alanko, Suomen Pakolaisapu

Naapuriapu-työryhmän kokoonpano 2014:

- Työryhmän puheenjohtaja pääsihteeri **Pentti Lemmetyinen** Setlementtiliitto ry:stä
- Työryhmän varapuheenjohtaja projektipäällikkö/kyläasiamies **Sirpa Pekkarinen** Suomen Kylätoiminta ry/Keski-Suomen Kylät ry:stä
- asiantuntija **Titi Gävert** Kirkkohallituksesta
- asiakkuuspäällikkö **Taina Hakamäki** SATO:sta
- aluetyön päällikkö **Päivi Männistö** Helsingin kaupungista/Kuntaliitosta
- ylikonstaapeli **Pentti Tarvonen** sisäministeriön Poliisihallituksesta, Helsingin poliisilaitokselta
- erikoissuunnittelija **Markus Alanko** oikeusministeriöstä/rikosentorjuntaneuvoston sihteeristöstä
- neuvotteleva virkamies **Juha Toropainen** ympäristöministeriöstä (in memoriam toukokuu 2014)
- Työryhmän sihteeri erikoissuunnittelija **Regina Järg-Tärno** oikeusministeriöstä/rikosentorjuntaneuvoston sihteeristöstä.

Lisäksi:

- **Leena Nygård**, Kirkkohallituksen harjoittelija
- **Karolina Henriksson**, oikeusministeriön suunnittelija, pohjoismaisen naapuriapu-hankkeen projektityöntekijänä.